

DR. KELE ISTVÁN

(1881–1959)

Jászberényi plébános (1926–1957), pápai prelátus, felsőházi tag

Született 1881-ben Karcagon.

Szülei: Kele Mihály napszámos és Czinege Julianna.

A karcagi református gimnáziumban érettségizett.

Teológiai tanulmányait Egerben és a budapesti egyetemen végezte.

Pappá szentelték 1905-ben Egerben.¹

1906-ban káplán Emődön, Kenderesen, Dévaványán, majd Felső-Miskolcon hitoktató.

1910–1926. hitszónok, teológiai tanár Egerben, mellette az egeri Angolkisasszonyok intézetének vezetője, s az egyházi bíróságnak házassági ügyekben ítélkező bírója.

1923–1926. Mezőtárkány plébánosa.²

1926–1957. Jászberényi plébánosa. (beiktatása 1927. január)

1927-től apát.

1932-től a patai főesperesség főesperese.

1933. III. osztályú Magyar Érdemkereszt kitüntetés tulajdonosa.

1934-től pápai prelátus.³

Tisztségei: Főszerkesztője az Egeri Egyházmegyei Közlönynek, a Jászsági Katolikus Tudósítónak. Minden hitbuzgalmi, hazafias szervezet helyi egyházi elnöke, a katolikus iskolák igazgatója.

Elhunyt 1959. augusztus 29-én Jászberényben.

Erdős András váratlan halával megüresedett a plébánosi poszt, az új plébános megválasztásáról a Jász Hírlapból értesülhetünk. Az egeri érseki udvarhoz beérkezett pályázatok alapján az érsekfőpásztor kijelölte a három pályázót: Dr. Kele István teológiai tanár, Kocsis István korábbi jászberényi káplán és Ragály Bertalan Mezőtárkány plébánosa személyében.⁴ Végül dr. Kele Istvánra esett a választás. Bár megválasztása 1926. december 12-én már megtörtént, de a beiktatásra csak 1927. január 20-án került sor. Az installáció főceremóniáriusa dr. Bozsik Pál gyöngyösi prépost plébános, kerületi főesperes, kit régi baráti szálak fűztek az ünnepelt főpásztorhoz. Dr. Kele István ünnepi beszédében hálát adott azért, hogy az Úristen megtanította őt arra, hogy miben áll az igazi papi hivatás. Fundamentumul a krisztusi szeretetet látja, ő ennek akar szolgája, híve és apostola lenni. Az igazi keresztény szeretet fogja őt mindig vezérelni hivatásának útjain, amelyről nem hagyja magát letéríteni semmi körülmények között sem. ... A beiktatás alkalmával az új lelkipásztor 100 pengőt adott a polgármesternek, hogy azt a legrászorultabb szegények között ossza ki.⁵

Dr. Kele István bő három évtizednyi jászberényi szolgálati ideje alatt semmihez sem hasonlítható világrengető események nehezítették a lakosság életét. Éppen ezért szükséges röviden áttekinteni. Még mindig érezhető volt az világháborút követő időszak ideológiai zűrzavara, a trianoni sokk lelki válságot okozott sokakban, a gazdasági válság napi gondokkal nehezítette az emberek életét.

E korszak mozgató erejének a hitbuzgalmi egyesületeket tartjuk, ezek száma egyre gyarapodott, és az aktivitásuk is ebben a korban volt a legdinamikusabb. Népszerűségük révén mind a fővárosban, mind vidéken a hitéleti tevékenységben meghatározó szerepük volt.⁶ Erre szép példát adtak a hitet és nemzeti tudatot egyszerre erősítő nagy megmozdulások:

A Magyar Nemzeti Eucharisztikus Kongresszust 1928-ban szervezték meg. „Záróaktusként eucharisztikus körmenetet rendeztek, amelyben az egyházi és a közéleti személyiségeken kívül mintegy 200 000 hívő vett részt.”⁷

¹ Schematisus . 1938.

² J. H. 1927.01.23.03.04.

³ Gyenes album. NBFPI.

⁴ J. H. 1926.12.12.01.

⁵ Uo. 1927. 01. 23. 03-04.

⁶ www.gfhf.hu/getfile/filestore/radio/.../08._jenoffy_zsuzsanna.pdf

⁷ GERGELY, 1988. 30. p.

A magyar ifjúság védőszentjének, Szent Imre hercegnek az emlékére, halálának 900 éves évfordulójára Szent Imre-évet hirdettek 1930-ban. Az ünnepségsorozatban a nemzeti és egyházi jelleg egyaránt megnyilvánult, kifejezve a magyar állam és a katolikus egyház történelmi összetartozását.⁸

1933-ban cserkész-világtalálkozót tartottak Gödöllőn, ahol 54 nemzet, 26 ezer cserkészének felvonulásával nyílt meg a IV. világ-dzsemborira.⁹

A dzsemborira induló jászberényi „öreg” cserkészek

A „vének táborozó csapata” Gödöllőn

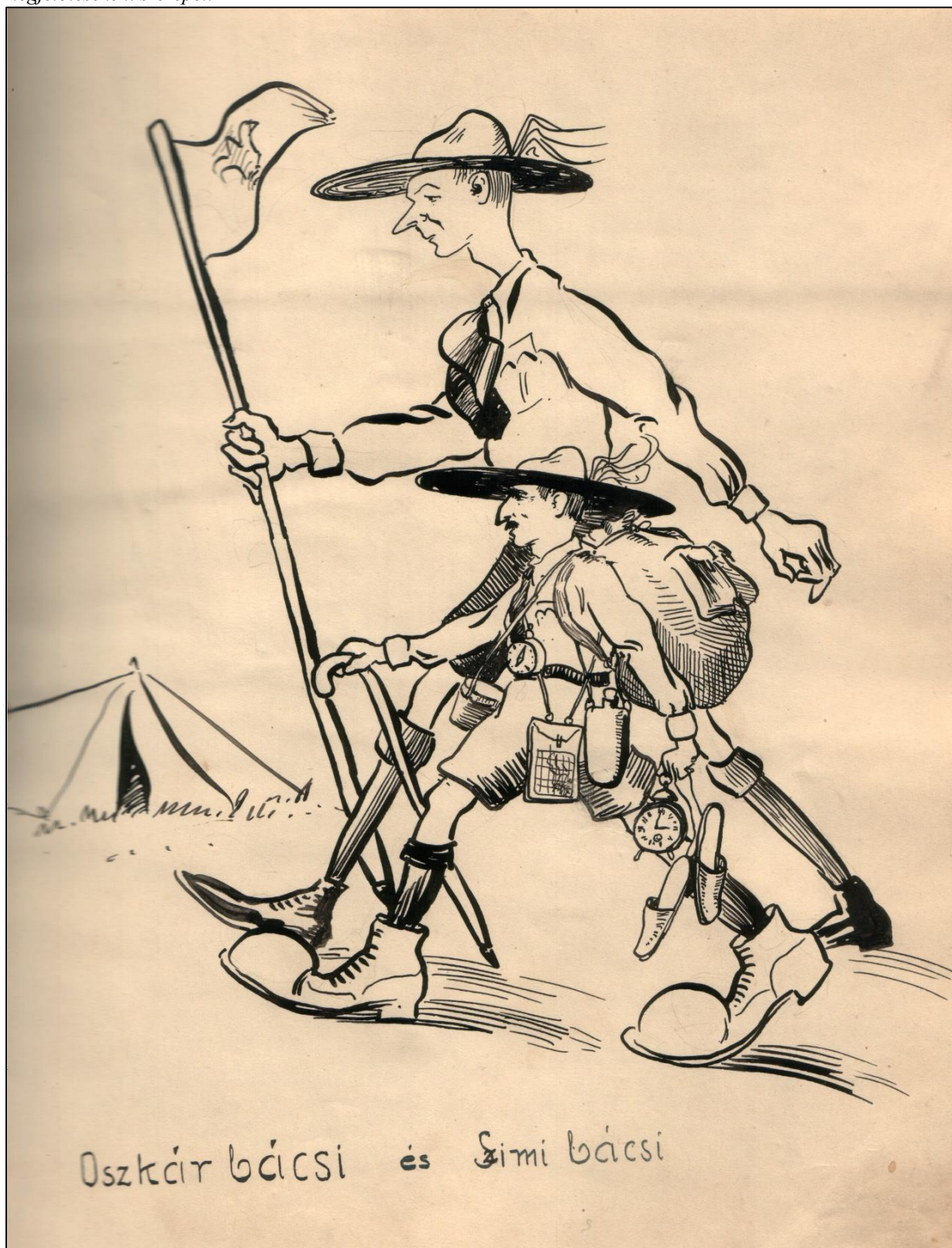
Ülő sor: Fuchs Ernő városi számvevő, az iparos cserkészcsapat parancsnoka, Suba Lajos városi főszámvevő, dr. Csák János ügyvéd, dr. Gerendássy János városi aljegyző

Álló sor: Nagyszebeni Rudolf m. kir. honvéd alezredes, Zakariás József p. ü. főtanácsos, Piffkó Antal ipari iskolai igazgató, Siemeister tanár, a Lehel csapat parancsnoka, dr. Csiky Gusztáv ügyvéd, Szabó László városi tűzoltóparancsnok, Bercsényi Bertalan városi kórház gondnok, dr. Bathó Károly ügyvéd. Megjegyzés: ebben a

⁸ BALOGH–GERGELY, 1993. Magyar szentszéki diplomáciai kapcsolatok 1920–1990. 62.p.

⁹ Magyarok Krónikája 601. p.

csapatban nemcsak hogy vén, de még öreg sem volt. „A vén elnevezés csak a csapat cserkész alakulatának megjelöléseként szerepel.”¹⁰

A két berényi „vén” cserkésről készült karikatúra (alkotója: Bercsényi Tibor iparművész)

¹⁰ Cserkész csapatnapló 1933. magántulajdonban

A XXXIV. Eucharisztikus Világkongresszus a Szent István-év jegyében zajlott 1938-ban Budapesten, és a rendezvénysorozatba az egész ország bekapcsolódott. A kongresszus befejezése után a Szent Jobb országjárásra indult. Ez idő alatt a világ 400 milliós katolikusságának képviselői jöttek el Magyarországra, hogy térde boruljanak Krisztus előtt. A pápa személyesen nem jött el, de elküldte legátusát, Pacelli bíborost (később XII. Pius pápa). Összesen 15 bíboros, 48 érsek, több mint 245 püspök, és főapát volt jelen. A Kongresszus Magyarország katolikusként voltának a nagy demonstrációja volt, ugyanakkor világdemonstrációja is az Eucharisztiaiban közöttünk élő Úr Jézusnak.¹¹

Az 1930-as években Klebelsberg Kunó közoktatás politikája kiemelkedően sokat tett a felsőoktatás és a tudománypolitika terén. Egységesítette az oktatás egész rendszerét, megreformálta a középfokú oktatást. A népiskolai program keretében három év alatt 5000 tanyai iskolaépület és tanítói lakás épült fel.¹²

A két háború közötti időszak történelmének további eseményei, amelynek hatásai alól Jászberény sem vonhatta ki magát, az a hatalmas gazdasági világválság, a zsidótörvények, a deportálások, a mérhetetlen fegyverkezési hajsza, Hitler és a szélsőjobb megerősödése, az elcsatolt területek visszacsatolása, világháború borzalmai.

1939. szeptember 1-jével minden eddigi háborúnál nagyobb pusztítással és nagyobb pusztulással járó háború kezdődött el Európában, mely áterjedt Ázsiára és Afrikára is. 72 állam került hadiállapotba egymással, 40 állam területén folytak hadműveletek. A harcoló államok fegyveres erőinek létszáma 110 millió főre tehető. A háború összes embervesztése megközelíti a 34,5 milliót, ennek kb. a fele a civil lakosságból került ki.¹³

1945. március 17-én a minisztertanács elrendelte a 100 holdon fölül birtokok, köztük az egyházi birtokok kisajátítását és kiosztását, kártalanítást ígérve. A május 24-i közös pásztorlevél így fogalmaz: „*Adja Isten, hogy az új birtokosok boldogulása vigasztalja az egyházat veszteségeiért és gondjaiért.*”

1946. február 1-jén a nemzetgyűlés eltörölte a királyság intézményét, és Magyarországot köztársasággá nyilvánította. Ezzel megszűnt az egyház közjogi szerepe.

1948. június 16-án az országgyűlés megszavazta az egyházi iskolák államosítását. (1948.XXXII. tc.)

Lezárult a Boldogasszony éve, a Mária-év. Az ünnepeken kb. 4,6 millió hívő vett részt. Ez az év a magyarországi szerzetesrendek és vallásos egyesületek, köztük a Mária kongregációk utolsó, hatalmas hatású reprezentációja volt, melyre mintegy válaszul indultak meg a katolikus egyház elleni támadások.¹⁴

1949. augusztus 18-án az országgyűlés elfogadta az új alkotmányt, mely biztosítja a polgárok lelkiismereti szabadságát és szabad vallásgyakorlásának a jogát. A lelkiismereti szabadság biztosítása érdekében az egyházat és az államot külön választja.¹⁵ Az idősebbek még emlékezhetnek arra, hogy meddig is terjedt a szabad vallásgyakorlás, s ezzel együtt pl. a hitoktatás szabadsága.

Mindszenty József bíboros-hercegprímást, a magyar katolikus egyház fejét 1948 karácsonyán letartóztatták, és koholt vádakkal perbe fogták. Életfogytiglani börtönbüntetésre ítélete után az egyház és az állam közötti kapcsolat a mélypontra süllyedt. Negyedszázadig az egyház legfőbb vezető nélkül maradt.¹⁶

1950. június 8-a és augusztus 14-e közötti időszakban puccszerűen internálták a szerzeteseket, szerzetesnővéreket, és szeptember 7-én megvonták a működési engedélyüket, kivéve azoknak a tanító rendeknek, amelyek a továbbra is engedélyezett nyolc katolikus gimnáziumot működtették.¹⁷

1950. augusztus 30-án Grösz József kalocsai érsek aláírta a (kánonjog elve alapján érvénytelennek minősülő) megállapodást, mely alapján a katolikus egyházat totális állami alárendelődésre kényszerítették. 1950. augusztus 1-jén kimondták a Katolikus Papok Országos Békebizottságának megalakulását.¹⁸ Októberben a Katolikus Papok Országos Békebizottsága csatlakozott a Hazafias Népfronthoz. Magyarországon a békemozgalom volt az az eszköz, amellyel a katolikus papságot és a híveket a népi demokrácia szolgálatára akarták kényszeríteni. A cél az volt, hogy a katolikus alsópapságot és felső vezetőket szembeállítsák. Nem lehet tagadni, hogy ebben értek el sikereket. Az alsópapság sem egységesen reagált ezekre a törekvésekre, mint ahogy az majd a plébánosi és kápláni életutakból is kiderül.

1956. október 23-án kitört az forradalom. Október 28-án XII. Piusz pápa körlevelet adott ki a magyarországi eseményekkel kapcsolatban, melyben kifejezte rokonszenvét a magyar nép iránt. Október 30-án Mindszenty József kiszabadult fogságából. Felfüggesztette a papi tevékenységből a békemozgalom vezetőit. November 4-én megalakult a forradalmi munkás-paraszt kormány. Mindszenty József arra a hírre, hogy a szovjet csapatok átlépték a magyar határt (ezzel egy időben jelentette be Nagy Imre, hogy megtámadták az országot és Budapestet a szovjet csapatok), menedékjogot kért a budapesti amerikai követségen.

¹¹ Redemptio 2013. december hó

¹² http://hu.wikipedia.org/wiki/Klebelsberg_Kunó

¹³ BESENYI, Jászság a háborúk viharában In: Szülőföldünk a Jászság 179. p.

¹⁴ <http://lexikon.katolikus.hu/M/MCA1riaCA9v.html>

¹⁵ Magyar Katolikus Almanach 28. p.

¹⁶ Magyarok Krónikája 657. p.

¹⁷ Magyar Katolikus Almanach 29–30. p.

¹⁸ Magyarok Krónikája 668. p.

1957. május 23-án a püspöki kar megalakította az Országos Béketanács Katolikus Bizottságát.¹⁹

Dr. Kele István szolgálati ideje nem szűkölködött a természeti katasztrófákban sem.

1929-ben a kemény tél, a nagy drágaság és a munkanélküliség Jászberény városában is nagy nyomorba taszított sok szegény családot.²⁰

1931 júliusában gyermekparalízis-megbetegedések léptek fel a városban, ezzel egy időben sertésorbánc járvány is felütötte a fejét.²¹

1936 nyarán különösen súlyos aszály sújtotta az országot, ebből a természeti katasztrófából Jászberény sem maradt ki.²²

1940 januárjában eső és havazás, februárban pedig hóvihár okozott károkat. Márciusban pedig olyan hatalmas árvíz volt a városban, amelyhez hasonlóra még a legöregebb jász magyarok sem emlékeztek.

1941 februárjában Jászberény határának 32 %-a került víz alá, és a katonaság bevonására is sor került.

1942-ben a belvíz okozott sok kárt.²³

1946. március 23-án délben erős szélvihar tombolt a városban. Titokban végzett sertéspörköléstől tűz keletkezett, és a VII. kerületben 25 ház leégett. A zavart néhányan fosztogatásra használták föl.²⁴

Amint az látható volt a fentiekből is, Dr. Kele István plébánosi tevékenységének közel 30 éve nagyon mozgalmas időszakra esett mind a hazai, mind az európai történelmet, sőt az egész világ történelmét figyelembe véve. Ha jól belegondolunk, máskor 100 év alatt sem történt annyi sorsfordító esemény, mint az ő plébánossága ideje alatt.

Kinevezésekor Erdős András, maga sem gondolhatta, mi minden vár rá a következő 30 év alatt. Természetesen lehetetlen mindent felsorolni, ami munkássága idejére esett: amikor a vészterhes időkben az embernek megmaradás is elég életfeladatot adott bárkinek is, ő mennyi mindennel megtoldotta még azt az élethivatást, amit nem kényszerből, hanem a hívekért és vallásáért érzett felelősségből magára nézve kötelezőnek vallott.

Mindenekelőtt az új plébánosnak az elődei által megkezdett templomjavítási munkálatokat kellett folytatnia. A templom tetőzetét, amely faszindelyes volt, 1926/27-ben alaposan kijavították és kátrányozták. A templom külsejét (a tornyot is) kőporos cementtel újravakolták. Megjavították a toronysisak rézborítását, a kereszt és a korona aranyozását is elvégezték. Spekonya Lajos a toronyórát megjavította, és a belülről történő megvilágítást külsőre változtatta.²⁵

Dr. Kele István plébánosi tevékenységének jelesebb jászberényi eseményei:

Az új plébánosnak az elődei által megkezdett templomjavítási munkálatokat kellett folytatnia. A templom tetőzetét, amely faszindelyes volt, 1926/27-ben alaposan kijavították és kátrányozták. A templom külsejét (a tornyot is) kőporos cementtel újravakolták. Megjavították a toronysisak rézborítását, a kereszt és a korona aranyozását is elvégezték. Spekonya Lajos a toronyórát megjavította, és a belülről történő megvilágítást külsőre változtatta.²⁶

1927 januárjában felavatták és megnyitották a Ferencrendiek kultúrházát, amelyet dr. Török Kálmán egri prépostkanonok szentelt fel.²⁷

A salgótarjáni villanytársulat díjtalanul elvégezte a toronyóra kivilágítását.²⁸

Megvalósulni látszott az önálló porteleki lelkészség. Bathó András 32 hold földet ajándékozott erre a célra. A város bejegyzését várták, a helyi sajtóban így írtak erről: „ismerve a plébánosunk agilitását, ki a megszervezés ügyében buzgólkodik, az ügy biztos kedvező elbírálásban részesül”.²⁹

1927-ben a hívők nagy serege indult a mátraverebélyi szentkúthoz P. Riba Hugó ferencrendi házfőnök és dr. Kele István apátplébános vezetésével a Szent Antal búcsú alkalmából. Az utat teljes egészében gyalog tették meg.³⁰

¹⁹ Magyar Katolikus Almanach 36., 37., 38. p. Uo. 38. p.

²⁰ J. H. 1929. 02.10.

²¹ Uo. 1931.07.21.01; 1931. 09.19.02.

²² Uo. 1935.08.03.03.

²³ BESENYI, Jászság a háborúk viharában. In: Szülőföldünk a Jászság 185–192. p.

²⁴ JNPHD. 21. p.

²⁵ SÁROS, 2002. 118-119. p.

²⁶ SÁROS, 2002. 118-119. p.

²⁷ J. H. 1927. 01. 23..02.

²⁸ SÁROS, 2002. 119.

²⁹ J. H. 1927.05.29.04.

³⁰ Uo. 1927.06.05.01

Baráti körben a Bathó-kertben 1927–28. körül

Az első templombúcsú alkalmából készült felvétel 1927. augusztus 15-én

Ülő sor: Nagy Árpád, Szabó István (káplán Jászberényben), Székely Alajos (hittanár Jászberényben), dr. Kele István, Novák Antal (káplán Jászberényben), Koncsek József, Tóth Antal (mindketten jászberényi születésű papok),

Álló sor: Koncsek János, Polják (Pálos) Antal, Bakky János (mindhárman jászberényi születésű papok), Simon István, Gyuriss Dénes, Oláh Miklós, Horti Béla

A Katolikus Népszövetség jászberényi gyűlésén az egyház és az állam jeles képviselői is felszólaltak.³¹ 1928 januárjában Réz Kálmán az új plébános, dr. Kele István egyéves tevékenységét értékelte: „A plébánosi tekintélyt, melyre oly nagy szükség volt, teljesen helyreállította. Nem remélt tisztelet és megbecsülés veszi körül személyét. Komolysága, melyet veleszületett nyájassága mérsékel, még a legvadabb egyházgyűlölőt is tiszteletre készíti személye iránt. A nagytemplomot ismét azzá tette, aminek eredetileg is szánva volt, a jászberényi hitélet centrumává.

Az iskolai hitoktatást nem remélt magas fokra emelte, s ma már az Úri Kaszinóban is a legszebb köszönés: „Dicsértessék a Jézus Krisztus!”...

A tanyai hitélet ráksebét egykettőre kioperálta, midőn hosszas utánjárással a porteleki helyi káplánság felállításának legnehezebb részét, a helyi lelkész megélhetését biztosította.

A kongregációs élet városunkban egekig szárnyal s a keresztény szociális misszióval karöltve nemcsak a nyomorgók enyhítését eszközöli, de a templomait is oly gazdagon ellátta kellékekkel. ...Nagymérvű elfoglaltsága mellett talál magának társadalmi és városi téren is munkálkodni. Majdnem minden intézménynek elnöke.

A jászok legfőbb büszkeségét, a Palotási Dalkört húszévi halál után egy-kettőre életre támasztja. Újrászervezte a városban a Katolikus Népszövetséget. Megalapította a Jászsági Katolikus Tudósító hetilapot, hogy ne csak Jászberényben, hanem az egész Jászságban is felébressze a katolikus öntudatot stb.

Jövőre is sok ígéret és remény hordozója ő.” Toborzó. (Réz Kálmán)³²

Felépült a Szelei úti iskolakápolna, a plébános 1928. június 29-én, Péter Pál napján szentelte fel.³³

1928 tavaszán a Kossuth szobor avatására magyar delegáció utazott New Yorkba, ezen a rendezvényen Jász-Nagykun-Szolnok vármegye képviseltében hatodmagával dr. Kele István is részt vett. Élményeiről a Palotásy Dalkör estélyén számolt be.³⁴

1928 júliusában, Szent Antal napján, közel 1500 hívő zarándokolt el Mátraverebélybe. A gyalogbúcsúsokat hétfőn reggel P. Riba Hugó ferencendi házfőnök, a vonaton utazókat pedig dr. Kele István apátplébános és P. Réz Marian ferencendi atya vezette.³⁵

Az első magyar nemzeti eucharisztikus kongresszust, a XX. Katolikus Nagygyűlést Budapesten 1928. október 7-9 között tartották. „Záróaktusként eucharisztikus körmenetet rendeztek, amelyben az egyházi és a közéleti személyiségeken kívül mintegy 200 000 hívő vett részt.” A Jászberényiek részvételéről ezt olvashatjuk: „Arról a nyilvános hitvallásról, mely méreteiben grandiózus, s minden eddig felülmúló volt, a vallásosságáról nevezett jász nép sem maradhatott távol. Elmentek, hogy hitüket, áhítatukat, meggyőződésüket tartalommal töltsék meg, hogy lelki elindításokat, eligazításokat nyerjenek ...” A pénteki eucharisztikus kongresszuson tízen, az Országos Katolikus Nagygyűlésen harmincan vettek részt dr. Kele István pápai prelátus plébános vezetésével. Lelki örömet szerzett, hogy hitüket megvallhatták és hódoltak az Eucharisztának, és dicsőséget szereztek a jász névnek.³⁶

1929-ben, Szent István-nap előestéjén, a Palotási Dalkörrel az élen többeszes tömeg gyűlt össze a plébánia előtt, hogy lampionos szerenáddal tiszteljék meg a Jászság főpapját, dr. Kele Istvánt névnapja alkalmából.³⁷

1929. december 8. A Szeplőtelen Fogantatás titka kihirdetésének 75. évfordulója.

1930 márciusában jött ki az az érseki határozat, amely az egyházközségek létrehozására irányult, s amely dr. Kele István életének egyik igen kritikus és nehéz szakaszát jelentette. Az új egyházközségek megszervezésével kapcsolatban hatalmas volt az ellenérzés, mind a város, mind az egyház részéről megindult a tiltakozás. Városi vezetőkől és egyházi személyekből álló delegáció kereste fel az érseket, aki szóban megnyugtató választ adott, mely szerint ez az új szervezeti rendszer nem érinti a város kegyúri jogait. Ez a válasz azonban nem nyugtatta meg a híveket, és többszöri sürgetésre az érsek írásban is megérkezett a válasz: hogy az ...”*Egyházközségek Igazgatásának Szabályzata ... a kegyúri jogokat és kötelezettségeket nem érinti. Ez a körülmény bizonyára megnyugvára fog szolgálni....*”³⁸ Az egyházközséget hamarosan megalakították: mert „*kötelező, nem érinti a város kegyúri jogait, és egyházi adó nem lesz, vagy csak annyi, amennyit szükségesnek lát a helyi plébánia.*”³⁹ November 1-jén alakult meg az egyházközségi képviselőtestület. Világi elnöke dr. Friedvalszky Ferenc polgármester lett. Egyházközségi tanácsot alakítottak, amelynek voltak bizottságai is: felszólalási, igazoló, karitatív és hitbuzgalmi bizottság.⁴⁰

Jászberény bekapcsolódott az országos mozgalmakba is, a Szent Imre-év jegyében április hónapban a plébános kezdeményezésére a civil szervezetek, a hitbuzgó gyülekezetek, a város hívő közönsége megalapította a Szent Imre Bizottságot, és határozatot fogadott el a Szent Imre év méltó megemlékezésére.

³¹ Uo. 1927.10.30.01.

³² Uo. 1928.01.22.01. 02.

³³ SUBA, A Szelei úti iskolakápolna. In: Jászberény Katolikus élete 40.p.

³⁴ J. H. 1928. 04. 29. 01.

³⁵ Uo. 1928.06.17.03.

³⁶ PALÓCZ, Jászberényiek részvétele az 1938-as Kettős Szent István év eseményein. In: Jászsági Évkönyv 2013. 306–318. p.

³⁷ J. H. 1929.08.25.01.

³⁸ Uo. 1930. 03. 02. 02

³⁹ Uo. 1930.03.16.01.

⁴⁰ J. H. 1930. 11.08.01.

Kérték a várostól, hogy a Sasos kertet Szent Imre kertnek (a Nádor utcai lakótelep épült a helyén), az alvégi hidat Szent Imre hídnak, az Alvégi utat Szent Imre herceg útnak, a Szolnoki temetőt Szent Imre temetőnek nevezzék el. Tervezték a gimnázium előtt Szent Imre emlékére egy szobor felállítását is, de ez utóbbi elmaradt, az előbbieket megvalósították.⁴¹

A Mária-Kongregáció c. hitbuzgalmi képes hetilapban a Szent Imre évvel kapcsolatos óhajok között szerepelt, hogy „*Jó lenne, ha ez évben minden születendő fiúgyermeket Imrének keresztelnének.*”⁴²

Szmrecsányi Lajos érsek körlevelében kérte az egyházközségektől – csatlakozva ösztönsége szándékához – egy ünnepélyes szentmise bemutatását az Oltáriszentség kitétele mellett 1930. március 23-án, az orosz bolsevizmus bűneinek engeszteléséért és a szerencsétlen orosz népért.⁴³ Ez is teljesült városunkban.

1930. június 1-jén az Országos Katolikus Népszövetség impozáns katolikus seregszemlét szervezett Székesfehérváron, Pannonhalmán és Jászberényben.⁴⁴ Az említett katolikus seregszemlén Jászberény városa mellett a Jászság egésze is képviseltette magát. A program tábori misével kezdődött, a prelátus nyitotta meg, és az ünnepi gondolatokban gazdag prédikációt Melchner Bertalan káplán mondotta el.

Dr. Kele István apát plébános vezetésével jelen voltak és beszédet mondtak: gróf Apponyi Albert, Ernst Sándor (Katolikus Népszövetség vezérigazgatója), Czettler Jenő, Frűhwirt Mátyás, Tabódy Tibor és a Jászság plébánosai. Este népszövetségi közgyűlést rendeztek, ezen megjelent Szmrecsányi érsek is. Tisztségviselőket választottak, fővédnök lett Szmrecsányi Lajos érsek. A rendezvény nagy érdeklődés mellett zajlott le, a résztvevők száma kb. tízezerre volt tehető.⁴⁵

Dr. Kele István 1930 augusztusában felszentelte a boldogházi templomot. A jelenlévő 5–6 ezer hívő még a berényi nagytemplomba sem fért volna be.⁴⁶

1930. november 5-én Jászberényben is megszervezték a város katolikus tanulói részére a Szent Imre tiszteletére emlékező szentmisét. Az ünnepi szónok Müller Jenő, pusztamonostori plébános volt, aki beszédében „*buzdítja az ifjúságot a nagyszerű példa követésére s buzdítja a magyar anyákat, hogy gyermekeiket Szent Imre szellemében neveljék.*” Az ünnepély után a Szent Imre-filmet mutatták be.⁴⁷

Jászberényben december 8–21-ig tartották a Szent Imre év befejezésre szervezett népmisziót. Sikerült négy jezsuita atyát megnyerni az ügynek. A misszió szentgyónást végzett 15 000 fő. (A tanyákon élő 11 000 lélek közül sokan nem tudtak bejönni.) Külön megemlékezést tartottak Porteleken is.

1931 júniusában a Borsóhalmi iskolánál özv. Tarnay Mihályné által ajándékozott helyen kőkeresztet emeltek, melyet a prelátus mise keretében szentelt fel.⁴⁸

Minden évben jelentős hitéleti esemény volt a berényiek életében a mátraverebélyi búcsú. Ebben az évben külön is jelentős volt, mert a június 13–15-ei eseményeken megemlékeztek Pádúai Szent Antal halálának 700. évfordulójáról. Ez alkalommal több jász település tagjai is elkísérték a helyieket, valóságos jász zarándoklat volt ez. A jászberényieket P. Riba Hugó, a szomszéd településekről csatlakozó híveket P. Márton vezette. Az ünnepi prédikációt P. Marian mondotta.⁴⁹

1932-ben az esperesi látogatáskor felvett jegyzőkönyv szerint a plébánia vagyona: 198 katasztrális hold, 1533 négyszögöl földterület a jászberényi római katolikus egyház lelkesízi jövedelem címén. Ebből 50 hold házi kezelésben volt, melyen a plébános bátyja, Kele József gazdálkodott, a terület többi részét haszonbérbe adták. Az érsekfőpásztor dr. Kele István apátplébánost, tekintettel az egyházmegye szolgálatában és a papnevelés és lelkipásztorkodás terén több mint 25 éven át teljesített eredményes tevékenységére, kinevezte a megüresedett patai főesperesség főesperésévé. A patai főesperességhez tartozott az egész Jászság, vagyis az alsó és a felső esperesi kerületek, valamint a felső, közép és alsó patai esperességek, összesen 40 plébánia 210 ezer lélekkel. Az ünnepélyes esküt Egerben, a főszékesegyházban tette le. A város minden rendű és rangú lakosa szeretettel gratulált a kinevezéséhez.⁵⁰

A Jászberényi Községi Polgári fiúiskolát 1932-ben alapították, az első tanítási év 1933/34-ben volt, az iskolaszék elnöke a szokásokhoz híven Kele István lett.⁵¹

1933. február 7-én elhunyt a kerület sok éven át volt országgyűlési képviselője. Február 9-én gróf Apponyi Albert halála alkalmából a gyászmisét a főtemplomban Kele István plébános celebrálta. A város gyászközgyűlést hívott össze, hol a prelátus így emlékezett: „*Az egész világ részvéte mellett a nemzet milliói könnyezve veszik körül a nagy halott kihűlt tetemét s méltán mondhatjuk, hogy árvákká lettünk, leesett fejünk koronája, oda van 1000 éves hazánk dicsősége, oda szívünk öröme.... Hogy ki volt Apponyi Albert? – folytatja a szónok – azt nincs ékesszólás vagy toll, mely leírni*

⁴¹ Jászsági Katolikus Tudósító 1930. április hó 16. p.

⁴² Mária Kongregáció hitbuzgalmi képes havilap. 1930. február hó

⁴³ J. H. 1930.03.23.02.

⁴⁴ Szent Imre album 1930. A Szent Imre Jubileumi Év főbb eseményei lapszám nélkül

⁴⁵ J. H. 1930.07.02.

⁴⁶ Uo. 1930. 08.09.01.

⁴⁷ Uo. 1930. 11. 01. 3.

⁴⁸ J. H. 1931. 06.03.03.

⁴⁹ Uo. 1931.06.20.03.

⁵⁰ J. H. 1932.03.12.04.

⁵¹ Jászberényi Ipari iskola évkönyve. 1940/41. 45. p..

vagy elmondani képes volna.”⁵² Gróf Apponyi Albert temetésén a szertartást Serédi Jusztinián hercegprímás végezte, az asszisztencia tagja volt a jászberényi plébános is.⁵³

1933 márciusában, Jászberényben megalakult a Nemzeti Egységpárt, melynek egyik alelnöke dr. Kele István lett.

A szeptemberi mátraverebélyi szentkúti Mária-napi zarándoklat fényesen sikerült. A szépen felvirágozott különvonaton 1700 hívő, 140 iskolás gyermekkel nyolc pap utazott. „...A felejthetetlen percek, órák, szentmisék, prédikációk s a többzres gyertyás esti, tízezres vasárnap délelőtti szentséges körmenet után mindnyájan szerencsésen megérkeztek. Az állomástól több mint 2000 ember vonult be lelkes énekszóval s égő gyertyákkal a ferencrendiek templomába. Ez a fényes megmozdulás nagy jövőbeni reményekre enged következtetni: jövőre egy vonat nem lesz elég.”⁵⁴

A Budapesti Közlönyben jelent meg a következő hivatalos közlemény: „A magyar királyi miniszterelnök előterjesztésére dr. Kele István jászberényi róm. katolikus főesperes apátplébánosnak az egyházi és társadalmi élet terén szerzett érdemei elismerésül a III. osztályú Magyar Érdemkeresztet adományozom. Kelt Gödöllőn, 1933. évi augusztus hó 21. napján. Horthy sk. Vitéz Gömbös Gyula sk. A helyi sajtó a város lakosságának örömet tolmácsolta: „Ez a magas helyről jött kitüntetés osztatlan örömet keltett nem csak városunkban, de az egész egyházmegyében is. Mindenki érzi, hogy az ország kormányzójának figyelme és elismerése olyan férfiúnak jutott osztályrészül ez alkalommal, aki egyéni kiválóságainál, sokoldalú képességeinél és lebilincselő szeretetre méltóságánál fogva méltán érdemel meg minden kitüntetést, minden felemelést....”⁵⁵

A kitüntetése alkalmából dr. Kele István életútját dr. Fazekas Ágoston gimnáziumi tanár, a Jász Hírlap főszerkesztője, a Központi Katolikus Kör világi elnöke meggyőző erővel méltatta: „Mint lelkipásztor megelőzte azt a nagy katolika mozgalmat, amit Actio Catholicának hívnak, ami ma az egész katolikus világot mozgásba hozta.” Méltatta mint lelkipásztort, mint közéleti férfiút és mint embert. „Sohasem elégedett meg azzal, hogy a szorosabb értelemben vett papi kötelezettségeit teljesítse, hanem mindig azon volt, hogy átvigye az életbe a hit igazságait s az élet minden vonalán érvényesítse a katolikus gondolatot és katolikus érdeket. Pásztorációja különösen a tanyák világában mutat fel láthatóan sok eredményt. Lelkes támogatója az iskolák ügyének s nem ismer fáradtságot, ha ezen a téren valamit tenni kell. Mint közéleti férfi példaképe lehet bárkinek. Nincs társadalmi megmozdulás, amelynek élén ne állana s nincs olyan közügy, melyből részét alaposan ki ne vegye. Mint embert a jószívűség és a jellemzilárdság jellemzik.” ... Dr. Kele István beszédében igyekezett elhárítani magáról a sok dicsértet... Ami eredményeket elért – nem az ő érdemének, hanem a jó Isten segítségének, érsekfőpásztora bizalmának s Jászberény város hatóságainak s e hatóság hathatós támogatásának lehet köszönni. Közéleti szereplésében mindig az elvek vezetnek, mindig a tárgyilagosság mellett foglal állást, soha sem fogja fel a közügyeket személyes szempontok szemszögéből. Köszönte a meleg ovációt, mely arra buzdítja őt, hogy egész életén át törekedjék a tökéletes pap ideálját megtestesíteni magában.”⁵⁶

Még ez évben befejeződött a szentkúti templombelső restaurálása. A jászberényi születésű Benke László⁵⁷ festőművész és restaurátor szekko technikával festette ki a templomot.⁵⁸ Karácsony másnapján fényes keretek között a plébános szentelte fel.⁵⁹

A plébános sokirányú gondoskodása, áldozatkészsége folytán Portelken háziipari tanfolyamon tanulták meg a kukorica-fosztáshaj felhasználását.⁶⁰

Kele István sohasem felejtkezett el a rászorulókról, a karácsonyi ünnepekre 25 szegény családnak húst és egyéb élelmiszereket adott a sajátjából.⁶¹

1934. április 23–28-án a Katolikus Legényegyletben Katolikus hét rendezvényein fiatal férfiak vettek részt. Egyházi és világi előadók különböző témákban szólították meg a hallgatókat, így hangzottak el a következő témák és előadások: Dr. Kele István: Keresztény házasság jogi és erkölcsi szempontból (két előadás), Székely Alajos gimnáziumi hittanár: Katolikus életértékelés, P. Galambos Imre OFM: A vallásos élmény lélektana (két előadás). P. Dám Ince OFM tanár: A kinyilatkoztatás Isten-eszméje (két előadás).⁶²

1934 májusában ismét a sajtóból értesülhetünk, hogy „... dr. Kele István pápai prelátus lett, ezzel tudvalevőleg méltóságos cím jár. A Szentszéktől (XI. Piusz pápa öszentségétől) jövő legmagasabb kitüntetés nem jött váratlanul, sőt Jászberény város közönsége ezt mint valami természetes dolgot tekintette s így is veszi ma is. ... Kiváló képességeit az egri érseki udvar kezdetől fogva elismerte, s innen volt az, hogy alig választotta őt plébánosává Jászberény városa, az apáti infula már jött számára s amikor a patai főesperesség megüresedett, az érsekfőpásztor választása megint csak őrá esett”⁶³ A város képviselőtestülete dr. Kele István pápai prelátussá történő kinevezése alkalmából díszközgyűlést

⁵² J. H. 1933.02.18.01.

⁵³ SUGÁRNÉ, 2003. 123. p.

⁵⁴ J. H. 1933.09.16.04.

⁵⁵ Uo. 1933.09.02.01.02.

⁵⁶ J. H. 1933.11.25.02.

⁵⁷ <http://www.hamzamuzeum.hu>

⁵⁸ BESENYI, A Szentkúti templom. In: Jászberény katolikus élete 107. p.

⁵⁹ J. H. 1933.12.30.01.

⁶⁰ Uo. 1933.11.25.05.

⁶¹ Uo. 1933.12.30.02.

⁶² Uo. 1934.04.14.02.

⁶³ Uo. 1934.05.05.01.

tartott. Dr. Friedvalszky Ferenc polgármester, a városi, a jázsági felső- és alsójászsági és vármegyei méltóságok gratuláltak a kitüntettnek. Köszöntötte őt a református egyház részéről Dombi Béla református lelkész, az izraelita hitközség nevében dr. Jász Béla hitközségi elnök. Ezután a helybéli katonaság, csendőrség, rendőrség, pénzügyőrség jelent meg a város új prelátusa előtt.

Az ünnepelt érzi, hogy pályájának „legmagasabb fokára ért el; ő az egyházmegye első vidéki prelátusa.... Ezen a delelő ponton szeretne maradni. Világítani szeretne, de nem úgy mint a hold, amelynek világossága hideg, hanem a nap módjára melegíteni is szeretne. Elsősorban az iskolákat szereti, mert maga is, mint hitoktató és teológiai tanár az iskolából jött. A lelkipásztori munka ars artium s így legközelebb áll a pedagógiához. De a többi egyesület és hivatal is kedves előtte, mert mindnyájunk célja közös: a keresztény Magyarország. Magyarország és benne Jászberény felvirágozását kívánja.” Köszöntötte őt az Úrinők Kongregációja, a Szent Ágnes-kongregáció vezetői, majd a város számtalan egyesülete és hivatala egy csoportban az egyesületi elnökökkel, hivatali vezetőikkel, vagyis népes küldöttség vonult fel az ünnepelt tiszteletére. Józsy Ferenc reál gimnáziumi igazgató és a tanári kara, a tanuló ifjúság is képviseltette magát a köszöntők között.⁶⁴

Augusztusban a homoki katolikus olvasóköri alapításának 25. évfordulóján részt vett a város előkelősége, a tábori misét dr. Kele István pápai prelátus celebrálta.⁶⁵

1935. június 4-én az új országzászló mellett felállított díszes sátor alatt dr. Kele István pápai prelátus tábori misét mondott Nagymagyarországért. Tartalmas beszéd kíséretében megáldotta az országzászlót és a frontharcosok zászlaját. „Legyen ez az országzászló minden magyarnak vezető, szent jelvénye ... csonkaságunkban sohasem szabad megnyugodnunk. Magyarországért élünk, dolgozunk, szenvedünk, s ha kell meg is halunk...”⁶⁶

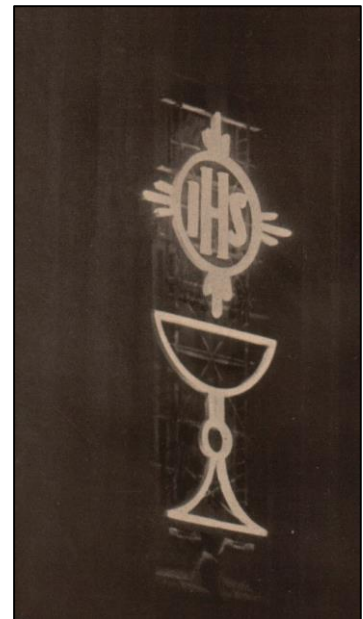
Dr. Serédi Jusztinián hercegprímás vezetése alatt 1936. május 5-én egy népes magyar zarándokcsapat indul Rómába. Ebben a nemzeti zarándoklatban részt vett Jászberény agilis lelkipásztora, dr. Kele István pápai prelátus, főesperes, apátplébános is.⁶⁷

Az 1938-as XXXIV. Budapesti Eucharisztikus Világkongresszusra az előkészületek már 1937-ben megkezdődtek Jászberényben is. Október 13-án a ferencrendiek templomában és a kultúrházban jászberényi Eucharisztikus Napot szerveztek. A gyűlésen megjelent P. Bangha Béla, a legnagyobb egyházi szónok, Huszár Károly volt miniszterelnök, a Jászság összes plébánosa, világi előjárója, az egész város intelligenciája és a környező településekből érkező buzgó hívek ezrei. Mind férfiak, mivelhogy ezt a napot kizárólag férfiak számára rendezték. A szentmise és gyűlés után elismeréssel szóltak dr. Kele István pápai prelátus, plébános munkájáról: „páratlan energiával és ügybuzgósággal fáradozott a nap sikerének biztosításán, ami teljes mértékben sikerült is neki.” Dr. Szmrecsányi Lajos érsek sürgönyben küldte üdvözlését a nagygyűlésre. „A jász katolikus férfiak eucharisztikus ünnepe alkalmából üdvözlöm a nagynevű szónokokat s egybegyűlt kedves híveimet, Isten áldását kérve reájuk.”⁶⁸

1938 márciusában az Eucharisztikus Világkongresszus Szervező irodája felhívására a püspöki kar eucharisztikus ájtatosságot, „betegek tridiumát” (három napon át tartó ájtatosság) rendelte el, hogy a szent évben fokozottabb mértékben részesülhessenek Krisztus Urunk misztikus testének a szenvedő tagjai az ő vigaszában és kegyelmében. Részükre külön „emlékképecskéket” készítettek. Kérte a plébánosokat az említett lelkigyakorlatok megszervezésére.⁶⁹

A Szent István-év alkalmából tervbe vették a főtemplom Szent István oltárképének restaurálását, e célból gyűjtést indítottak. Új búzát is lehetett felajánlani.⁷⁰ Benke László helyi festőművész a főoltár tisztítását és lakkozását el is végezte. Ugyanezen évben Gecse Árpád festőművész a Nepomuki Szent János és a Szent István oltárokat restaurálta.⁷¹ A főtemplom orgonáját 1938-ban ismét az Angster cég javította, és elvégezte a szükséges karbantartásokat is.⁷² Ez évben Kele István Benke Lászlót bízta meg a szentkúti templom oltárképének restaurálásával és tisztításával.⁷³

A jászberényi Érseki Nőnevelő Intézet március 28-án eucharisztikus ünnepséget tartott.⁷⁴ Az eucharisztikus kongresszus iparos bizottsága országos mozgalma folytán a Jászberény és Vidéke Ipartestület római katolikus tagjai részére a Szent István év

⁶⁴ Uo. 1934.05.19.01.

⁶⁵ Uo. 1934.08.25.01–02

⁶⁶ Uo. 1935.06.08.01.

⁶⁷ Uo. 1936.05.02.03.

⁶⁸ Uo. 1937.10.16.03.

⁶⁹ EVK szervező iroda és a püspöki kar felhívása 1938. március hó. JMTDT.

⁷⁰ J. H. 1938.06.25.03.

⁷¹ SÁROS, 2002. 119. p.

⁷² Uo. 100. p.

⁷³ J. H. 1938.04.16.04.

⁷⁴ PALÓCZ, Jászberényiek részvétele az 1938-as Kettős Szent István év eseményein. In: Jászsági Évkönyv 2013. 306–318. p.

alkalmából április 21–22-én és 23-án este 6 órakor a Katolikus Legényegyesület nagytermében gyűlést tartottak.⁷⁵

Jászsági eucharisztikus napot, jász eucharisztikus kongresszust, jász búcsút szerveztek Jászberényben.

Az 1938. május 22-én megtartott ünnepség programja: reggel 9 órakor dr. Kriston Endre püspök megkezdte az eucharisztikus szertartást, majd megindult és hullámzott a 25–30 000 főnyi körmenet a Pálinkás-keresztnél felállított táborig oltárhoz, melynek szépsége lenyűgözte az oda érkezőket. Evangéliumkor Varga László jezsuita atya prédikált, az eucharisztia jelentőségéről beszélt, hangsúlyozta, hogy ebben a szeretetlenségben csak egyetlen eszme, a szeretet képes visszavarázsolni a lelkekbe a szociális és emberséges érzést. Majd a tömeg visszatért a főtemplomhoz és ezzel véget is ért az ünnep vallási része.

A Hiszekegy eléneklése után dísztáviratot fogalmaztak meg Szmrecsányi Lajos érsek úrnak a katolikus agrárfjúság nevében.

A program világi részében Antal István államtitkár beszédében nemtetszésének adott hangot, hogy a katolikus tömegszervezetek mögött keresik a védelmet azok, akik a virágzásuk idején a legkíméletlenebb harcot folytatták a katolikus egyház és annak vezetői ellen, iszonyú károkat idézve.

Majd Kerkai Jenő jezsuita atya, a *Katolikus Agrárfjúsági Legényegyesületek Országos Titkársága* (KALOT) főtitkára emelkedett szólásra. A KALOT ideje elérkezett, ezt a nagyszabású, gazdag programú mozgalmat nem lehet megállítani. Két és fél év alatt országsszerte és helyben is megerősödött. Ez a jászberényi szemle az eddigi leghatalmasabb, mert a leányifjúsági mozgalom is elindult. „*Ha kell vérünk hullásáig harcolunk Szent István országáért, a régi határokért,*” fejezte be a beszédét.

A jászberényi földműves ifjúság szavalókórusa, valamint a jászsági agrárfjúság csoportjai adtak műsort, szavaltak és énekeltek.

A nagyszabású és lebilincselő nagygyűlés után a leventezekar zenéjére menetelt a 25 ezernyi főből álló menet, a jász települések agrárfjúsága, egyenöltözetben, árvalányhajas kalapban és rézfokossal a kézben.

„*Boldog lehet az a vidék, amelynek ifjúsága a vasárnapi örömek helyett hajnalkor kerékpárra ül, vagy gyalogosan megtesz húsz, huszonöt kilométert, hogy tanúságot tegyen ebben a megriadt és irányvesztett világban Krisztus mellett.*”⁷⁶

A XXXIV. Budapesti Eucharisztikus Kongresszuson 1938 májusában a jászberényiek részvételéről a helyi sajtóból értesülhetünk:

„*Az előkészítő munka eredményeként Jászberényből a különvonatokon mintegy 1500 imádságos lélek vett részt az ország fővárosában tartott két napos szentségimádáson. (Sokan, nagyon sokan más járműveken jutottak el a felejthetetlennek ígérkező országos ünneplésre.) A hazatérő papok és tanítók lelkiekben meggazdagodva Jászberény város határában, a kápolnás tanyákon szórták széjjel a lelki ajándékokat, hogy a tanyavilág 10.000 lelket számláló népe is részesüljön benne. A városi iskolán kívüli népművelői munkások is megtették a magukét az olvasóköri körökben s a tanyai iskolákban egyaránt. Egyetlen lélek sem maradt, akit a buzgólkodók keze jótékonyan meg ne érintett volna... Az Eucharisztikus Világkongresszuson a helybéli tanítóképző intézet 55 növendéke vett részt dr. Fiala Endre és Tóth Gyula tanárok vezetésével. A háromnapos kirándulásból két napot Budapesten töltöttek, amikor az ifjúság a közös szentmiséjén, a szentáldozáson, a dunai szentséges körmeneten és éjjel a férfiak közös szentségimádásán voltak jelen.*”

Jászberényben az Eucharisztikus Világkongresszusról készült riportfilmet vetítettek a KULTÚR MOZGÓBAN. A nagy riportfilm 11 ügyes és fürge filmoperatőr munkájának eredménye. Ez a film heteken keresztül nagy reklámat kapott a helyi újságokban.⁷⁷

A Jász Hírlapban olvashatjuk az aranyvonat útirányát, az egyes állomásokra érkezését az ottani tartózkodási idővel. ... Az aranyvonatot a jászberényi hívők csak Szolnokra való utazással szemlélhetik meg.”⁷⁸ Semmi több! Jászapátin a Jász Újságban egy lírai hangvételű cikk szól az Aranyvonat szolnoki tartózkodásáról. „*Vasárnap megyénkbe érkezett az Aranyvonat. Rajta az áldott Szent Jobb, amely Isten kegyelmét mutatva ezer éve dacol a vésszel, viharral, enyészettel, mulandósággal. Ezer éve, hogy köztünk van, és mint élettelen úgy ma is esdi le ránk az ég kegyelmét Most ideért a búzamezőkre. A végtelenbe nyíló rónák kék ege alá. Oda ahol a honfoglaló örök lovai taposták valaha a zöld gyepet, aminek helyén ma aranykalász hullámszik. Végig az úton ezrek várták, hogy vessenek rá egy pillantást. Eddig mi zarándokoltunk hozzá, most ő jött el közénk. Szolnokra vasárnap reggel 7 óra 40 perckor érkezett meg a Szent Jobb vonata és majdnem kétórás tartózkodás után ment tovább Békéscsabára. Tízezernyi tömeg várta (Szolnokon), köztük nagyon sokan voltak jászapátiai is. A MÁV kedvezményes utazást biztosított ez alkalomból a Szolnokra utazóknak.*”

A kongresszusi évben, Szent István király ünnepén Kele István szentelte fel a magnagyobbított és toronnyal ellátott hajtái római katolikus templomot.⁷⁹

1938 augusztusában dr. Szmrecsányi Lajos érsekfőpásztor vasmiséjét csendes visszavonultságában ünnepelte meg. A város ünnepélyes Te Deum-on és főpapi misén emlékezett, melyet a prelátus plébános celebrált fényes papi asszisztenciával, amelyen a város összes polgári és katonai hatósága képviseltette magát, a hívek százainak imája és éneke szállt az Ég felé: „*Jó Atyánkért esdeklünk. ...*” Az ünnepi hálaadó szentmisét Bakos Károly segédlelkész

⁷⁵ Uo. 306–318. p.

⁷⁶ Uo. 1938.05.28.01–02.

⁷⁷ PALÓCZ, Jászberényiek részvétele az 1938-as Kettős Szent István év eseményein. In: Jászsági Évkönyv 2013. 306–318.p.

⁷⁸ J. H. 1938.07.03.

⁷⁹ Uo. 1938.08.27.01.

szentbeszéde vezette be, aki az ünnep jelentőségét vázolta, biztosítva az agg főpásztort jász híveinek szerető ragaszkodásáról s az egyházhoz való rendíthetetlen hűségéről.⁸⁰

A Szentév egyik befejező eseménye a jászberényi misszió, amelyet december 12–19-én rendeztek meg.

A megnyitón zsúfolásig megtelt a főtemplom. Másnap reggel négyes mederben indult meg a munka: P. Kerkay Jenő jezsuita atya a főtemplomban a legényeknek és a leventéknek, P. Timár Máté jezsuita atya pedig a ferencesek templomában a hajadonoknak tartott lelkigyakorlatot. Ez idő alatt pedig két tanyaközpontban folyt a misszió. A boldogházi s a környező tanyák lakosai számára P. Lovas Pál jezsuita atya tartott missziót a boldogházi templomban. A hajtai és a környező tanyák lakosainak Bánhegyi Béla jászfelsőszentgyörgyi plébános tartott 3–3 napos missziót a hajtai iskolakápolnában. A tanyai hívek nagyon nagy hálával hallgatták a lánglelkű szónokokat, amiért nem kellett 10–20 km távolságra gyalogolniuk, hanem saját fészükben részesülhettek a misszió áldásában. Eddig erre még nem volt példa Jászberényben. A helybéli és a környékről érkező híveket a ferences atyák gyóntatták hajnali óráktól késő estig.

Külön-külön tartott missziót tartottak az asszonyokrészére. Az asszonyok misszióját a családok felajánlása Jézus Szentséges Szívének és a pápai áldás zárta.

December 19-én ismét két részre oszlott a misszió: a főtemplomban megkezdődött a férfiak lelkigyakorlata a két jezsuita vezetésével. Itt is kevésnek bizonyult a gyóntatók száma. Ezzel párhuzamosan Portelken az ottani és a környékbeli lakosok részére P. Lovas tartott missziót, aki összegezte véleményét: „*Megállapítható, hogy ez a misszió volt a legméltóbb és legfőbb befizetése az eucharisztikus kongresszusnak és a Szent István királyunk jubileumi évének. „Mi elmegyünk, de a missziós kereszt marad.”* Csupán csak egyet visznek magukkal a missziós atyák: a jász lelkek ezreinek meleg háláját, köszönetét a vett jókért. Azt kívánják a berényieknek, hogy „*Áldja meg őket a jóságos Isten; adjon nekik mindig erőt fárasztó munkájukban, a csüggedés óráiban álljon mindig mellettük a Boldogságos Szűz és kapják meg egykor ők is örök jutalmul azt a kegyes Jézust, akinek dicsőségéért itt a földön oly sokat és olya önzetlenül dolgoztak és fáradoztak. Az Isten áldja, az Isten vezérelje őket!*”

A Szentév másik jászberényi záró rendezvénye. „*Karácsony és Újév között városunkban rendezte a KALOT országos vezetősége az első ifjúsági vezetőképző-tanfolyamot a tanítóképző intézetben. Ennek irányítója Ugrin József országos titkár volt, akinek fajszerető, meleg magyar lelke itt maradt közöttünk, hogy agrárifjúságunkat az új utakon vezesse.*” A másfél évig tartó ünnepelést az egyházközség 1938. december 28-án a Kultúrházban rendezett záróünnepséggel fejezte be. Ezen az összefüggésben főként Szent István emlékének áldozott a város népe.

Ennek a búcsúestnek kiemelkedő eseménye dr. Fiala Endre tanár történelmi szónoklata volt. A modern kútfők felkészültségével s a megdönthetetlen források sorozatával tárta hallgatóságára az országépítő szent király ragyogó portréját. [...] E szónoki mű hatása után valóban a „*csillag fényével ragyog előttünk első szent vezérünk.*” [...] Másfél éven át a legtöbb gond Jászberény főpapjává, dr. Kele István pápai prelátus, esperes plébánosé volt. Fáradozását megköszönték.⁸¹

1939 tavaszán a négyszállási és a környékbeli hívek közadakozásából és fáradságot nem ismerő szívós munkával felépítették a templomukat. Május első vasárnapján dr. Kele István prelátus szentelte fel. Az ünnepi beszédet Bakos Károly mondta, a kántori teendőket Molnár József négyszállási tanító látta el.⁸² A plébános nem sokkal később újabb nagy eseményen látott el megtisztelő feladatot, 1939. június 4-én 2000 katolikus hívő jelenlétében szentelte fel a homoki római katolikus új templomot. Olyan sokan voltak, hogy a 700 főre tervezett templom nem tudta befogadni a híveket.⁸³

Természetesen egyéb események is történtek. 1940-ben elrendelték a főplébánia épületlábazatának javítását.⁸⁴ Augusztusban ünnepélyes hálaadó szentmisén emlékeztek Horthy Miklós kormányzóvá választásának húszéves jubileumára.⁸⁵

1940 szeptember elején a megyei közgyűlésen vitéz Horthy Istvánt felsőházi rendes taggá, dr. Kele Istvánt felsőházi póttaggá választották meg.⁸⁶

1941 januárjában dr. Kele István felsőházi tag lett, ő már évek óta vármegyénk törvényhatósága által megválasztott póttagja volt a magyar törvényhozás felsőházának. Most, Balázsovich Ernő halálával megüresedett a megye egyik felsőházi tagsága, erre a felsőház elnöksége dr. Kele István prelátust hívta be,⁸⁷ majd márciusban a magyar országgyűlés felsőháza a kereskedelemügyi és közlekedési, valamint társadalompolitikai bizottságok tagjává választotta.⁸⁸

1942. június 7-én Tótevényben országzászlót avattak, melynek talpuzatán emléktáblán örökítették meg a világháború elesettjeinek nevét. Az ünnepség táborig misével kezdődött, amit a prelátus celebrált. A táborig mise alatt Nádházy Sándor vezetésével a leventezenekar egyházi énekeket játszott.⁸⁹

⁸⁰ Uo. 1938.09.03.01.

⁸¹ PALÓCZ, Jászberényiek részvétele az 1938-as Kettős Szent István év eseményein. In: Jászszági Évkönyv 2013. 306–318. p.

⁸² J. H. 1939.05.03.04

⁸³ Uo. 1939. 06.10. 02.

⁸⁴ Feljegyzés épület felújításról. JMTD-88 291 1

⁸⁵ J. H. 1940. 09. 03.02.

⁸⁶ Uo. 1940. 09.07.02.

⁸⁷ Uo. 1941.01.11.02.

⁸⁸ Uo. 1942.03.21.03.

⁸⁹ Uo. 1942.06.27.02.

1942 szeptemberében a plébános panasszal fordult az érsekséghez, hogy a harmadik kápláni hely betöltetlen. A jelenlegi káplánok nagyon megterheltek, heti 30 órán túl is dolgoznak. Farkas Istvánra és Prommer Jánosra jelentős egyesületi tevékenység is hárult. Az érsek a kérést nem tudta teljesíteni, mert a tábori lelkesítő feladatokra sok papot behívtak, de egy szűk hónap múlva a hiányzó helyet mégis betöltötte, Jakab János érkezett Polgárból Jászberénybe.⁹⁰

A Manrézában, Budapesten, a jezsuiták lelkigyakorlatos házában, 1942. november 28-án a jászberényi katolikus férfiak 40 fős csoportja háromnapos lelkigyakorlaton vett részt a preláthus vezetésével.⁹¹

1943. január 28-án elhunyt Szmrecsányi Lajos nagynevű érsekfőpásztor. A temetésen a város előkelőségeivel együtt részt vett dr. Kele István preláthus is. Subik Károly apátkanonok az elhunyt érsekfőpásztor hagyatékából 1 000 pengőt küldött a jászberényi szegények között történő kiosztásra.⁹²

Gróf Apponyi Albert halálának 10. évfordulójára gyászmisén emlékeztek. A gyászmisét a plébános mutatta be, azon a Palotási Dalkör vegyes kara énekelt Bakki József karnagy vezetése mellett. Jelen voltak a polgármester vezetésével a hatóságok vezetői és nagyszámú tisztelői.⁹³

Az egyházmegye legnagyobb egyházközségét az új érsekfőpásztor, Czapik Gyula ünnepélyes beiktatásán dr. Kele István preláthus és dr. Pénzes Sándor polgármester képviselték.⁹⁴

1943 nyarán már négy éve tartott a háború, az áldozatok között sok jászberényi is volt. A jövő ismeretében, de nem a nyugtalanság, hanem a hit vezette a plébánost abban, hogy Jézus Szent Szívének különös oltalmába ajánlja fel a várost és annak minden fiát, kérve kegyes pártfogását és segédelmét a fenyegető nagy veszedelem ellen. Július 2-án Jézus Szent Szívének ünnepén körmenetben érkeztek a hívek a Pálkás-kereszthez, ahol a plébános fényes segédlettel mutatta be a szentmisét a nagyszámú katolikus hívő előtt. Befejezésül elhangzott dr. Pénzes Sándor felajánlási imája.⁹⁵

Serédi Jusztinián, Magyarország hercegprímása felhívással fordult az ország hívő lakosságához katolikus diákoktatás céljából. A katolikus diákoktatás-akcióhoz az ország vezetése jelentős támogatást adott, de a hívek adakozására is nagy szükség volt. A plébános kérte, hogy „szerezzenek a diákoktatás mozgalmának sok jóakarátú barátot.”⁹⁶

Az Actio Catholica sajtóosztálya a jászberényi római katolikus egyházközség szervezésében nagyszerű katolikus sajtó napot tartott, ezen Antal István miniszter és Bangha Béla, az Actio Catholica alelnöke, is részt vett.⁹⁷

1943. december 1-jétől dr. Kele István preláthus kineveztek a jászberényi dologház mellett felállított felügyelő hatóság tagjává.⁹⁸

1943-ban a háborús időszak jellemző módon az éjjeli misét az elsötétítési idő előtt már 18 órakor megtartották, éppen úgy, mint az előző évben.⁹⁹

Az 1944. évi húsvét sem volt zavartalan és örömteli. A nagyhét hangulatára az április 3-án Budapest és környékét is ért két légitámadás felháborító embertelensége nyomta rá a bélyegét. A feltámadási körmenetek a szokottnál is korábban lezajlottak, mély vallásos áhítattal. Este és másnap este az angolszász pilóták zavaró repülésekkel nyugtalanították az ország lakosságát, bár ez alkalmakkor bombákat nem dobtak le. A korabeli cikkíró szerint a szándékuk nyilvánvalóan az volt, hogy elrontsák az ország ünnepelő hangulatát.¹⁰⁰

A háború még nem ért véget, de 1944 nyarán a főtemplom renoválására új pályázatot írtak ki.¹⁰¹ Egyetlen jelentkező adta be ajánlatát, a már festőként és restaurátorként megismert Benke László. Pályázata szerint az összes aranyozási és festési munkákat 30 ezer pengőért hajlandó vállalni. Az ajánlatát elfogadták.¹⁰² Tervezték a tető felújítását is, de nem sikerült a faszindely beszerzése. Ezek a munkálatok a front miatt megszakadtak.¹⁰³

Pünkösd vasárnapján az ilyenkor szokásos körmenet a háborús viszonyokra való tekintettel elmaradt.¹⁰⁴ Az Úrnapjának fenséges ünnepe nem bontakozhatott ki a szokott impozáns nagyszerűségében. A körmenetet a templomban tartották meg.¹⁰⁵

Az 1944. évi Országos Katolikus Nagygyűlés is elmaradt, így az ehhez kapcsolódó jászberényi rendezvények is. Az Actio Catholica országos elnöksége úgy határozott, hogy 1944. október 8-án a magyar társadalom lélekben és imáiban fogjon össze, és a Magyarok Nagyasszonya ünnepén az egész ország katolikussága szívből fakadó könyörgéssel forduljon Jézus Szent Szívéhez.¹⁰⁶

⁹⁰ Érseki levél 5547/1942. szept. 29; 6010/1942. okt. 22. JMTDT.

⁹¹ J. H. 1942.11.21.03.

⁹² Uo. 1943.02.06.01.

⁹³ Uo. 1943.02.13.02.

⁹⁴ Uo. 1943.06.26.04

⁹⁵ BESENYI, Városunk Jézus Szent Szíve oltalmába ajánlása. In: Szivárvány 2003. húsvét VIII. évf. 1. sz. 28. p.

⁹⁶ J. H. 1943.08.07.01

⁹⁷ Uo. 1943.12.11.01.

⁹⁸ Magyar Királyi Igazságügy minisztérium államtitkárának levele 65 331 sz./1940. JMTDT.

⁹⁹ J. H. 1943.12.18.03.

¹⁰⁰ Uo. 1944. 04.15.03.

¹⁰¹ Uo. 1944.06. 03.01.

¹⁰² Uo. 1944. 06.17.01.

¹⁰³ SÁROS, 2002. 96. p.

¹⁰⁴ J. H. 1944. 06.03.03.

¹⁰⁵ Uo. 1944. 06. 10.03

¹⁰⁶ Uo. 1944. 09.30.02.

Dr. Kele István november 3-án jelentette az esperesi hivatalnak, hogy a jászberényi harangok közül melyek vannak kijelölve beadásra: A főtemplom egy harangja 420 kg, (Szent István harang), a ferences templom két harangja (100 és 128 kg), a boldogházi templomból egy harang (248 kg).¹⁰⁷

A háborúban a szentkúti templom oldalfala és a tornya találatot kapott. A templomot hamarosan, de a tornyot csak 1949-ben sikerült helyreállítani.¹⁰⁸

November 8–11 között, amikor a Jászságot elérte a front, triduumot szerveztek a Fogolykiváltó Boldogasszony tiszteletére a ferences és a főtemplomban. A hívek nagy öröme a litániák idején fogolykiváltó ájtatosságot is végeztek.¹⁰⁹

A háborút a főtemplom viszonylag kisebb károkkal megúsza. Viszont a templom déli oldalának ablakai a kőhídi robbantásnál mind kiomlottak. Jelentékeny kárt szenvedett a templom belső díszítése, a szobrok és a csillárok.

1945-ben az újévet úgy köszöntötték, hogy „*Boldogabb új esztendőt, mint a tavalyi*”.

Az iskolai oktatásokat magánlakásokban már január 5-én megkezdték, író- és tanszerek nélkül.

A háborús viszonyokról is tájékozódhatunk az alábbiakból: Kele István levélben fordult az Egyházmegyei Hatósághoz 1945 telén, melyben Boldogházára kért lelkészt a szentmisék megtartásához: „*A Jászberény városhoz tartozó több mint 16 km-re fekvő Boldogházán 1930-ban, az ottani hívekkel az adakozásukból az én irányításom mellett épült fel a templom. A templomban, vásár- és ünnepnap van istentisztelet. Ezt a ferences atyák vállalták, az ő ellátásukról a módosabb hívek bőségesen gondoskodnak. 1930-ban és 38-ban missziót tartottunk. A nagybőjt időszakban pedig minden pénteken prédikáció van. Ez utóbbit a ferencrendiek vállalták, annak fejében bőségesen kapnak alamizsnát. A szokásos istentiszteleteket a plébánia felváltva végezte a ferencrendiekkel. A költségeket a boldogháziak nem egyházi adókból fedezték, mert Berényben ilyen nincs, hanem a várossal én szavaztattam meg erre a támogatásokat. A plébánia csupán fuvardíjat kapott, esetenként 28 Pengőt, a barátok fuvardíján felül járandóságként illendően tiszteletdíjat kaptak, én és a káplánjaim díjtalanul végeztük a szolgálatot. Az istentiszteletek rendje Boldogházán ténylegesen 1944. november 12-ig tartott, mert november 15-én már megszállás alá kerültünk. Nehéz napok következtek ezután. Boldogházával teljesen megszakadt a kapcsolat, mindezek ellenére a ferencendi atyák közül ketten gyalog karácsony böjtjére kimentek Boldogházára, ott gyóntattak és miséztek. December 24-25-én, folyó évi február 2-án, egyik káplánom volt kinn Boldogházán, febr. 18-án, március 18-án ismét ferencrendiek voltak kinn.*” A levél további részében arról ír, hogy a „*nagyhangú követelések*” mögött a település önállósodása, Jászberénytől való leválása áll. Jánoshida és Tápiógyörgye egyházaihoz való csatlakozás nem lehetséges, mert ezek „*egyházilag a mi egyházmegyénken kívül esnek.*”¹¹⁰ A levélre érkezett válasz: „*Egyházmegyém súlyos személyzeti viszonyai miatt tehát egyenlőre nem gondolhatok a jászberényi világi papság szaporítására.*” Kérte, hogy a ferencrendieket igyekezék bevonni a teendők ellátásába. „*Amennyiben a hadifogságból a papjaim visszajönnének, esetleg már tavasszal, szívesen visszatérek a kérdés megoldására.*”¹¹¹

Augusztusban a háborús eseményekben tapasztalt égi segítség hálára készítette a hívőket, 270 hívő indul gyalog és 50 fő vonattal a mátraverebélyi Szentkútra a Szüzanyához. P. Tóth Ottokár, P. Veres Géza és Farkas Sándor káplán vezetésével. A pusztamonostori hívek is csatlakoztak hozzájuk. Szeptember 22-én a gyöngyösi fájdalmas búcsúra 200 hívőt vezetett P. Géza.¹¹²

1945 novemberében Kele István levélben fordul az Újjáépítési Bizottsághoz, amelyben segílyt kért a templomban keletkezett károk helyreállításához. Kérésére 500 ezer pengőt utaltak ki.¹¹³

1946 áprilisában a nagyhét első három napján a prelátus a főtemplomban a város férfijai részére lelkigyakorlatot tartott, szép számú hallgatóság előtt.¹¹⁴

A korabeli állapotokra jellemző, hogy aratás ideje alatt a sok tolvajlás miatt statáriális halálbüntetéssel fenyegették a tetteseket. Az infláció miatt már csak „*zsákban hordhatták*” a billiókban és trilliókban számolható pengőt, az infláció számokban kifejezhetetlen méreteket öltött. Végül a csillagászati és egyben világrekorderi magasságokat elért pengőt 1946. augusztus 1-jén felváltotta a forint.¹¹⁵

Kele István kérelemmel fordult az érsekhez, amelyben kérte a hitoktatás engedélyezését. P. Kálmán Celerin és P. Szita Gergely kapott az 1946/47. tanévben önálló hitoktatói működési engedélyt. Egyben óraadó hitoktatók még P. Csertő Jakab és P. Veres Géza, akiknek a beosztását tudomásul véve a tanítási jogosítványt a részükre ugyancsak megadta az érsek a most folyó tanévre.¹¹⁶

Az érsek értesítést küldött, melyben közölte, hogy 1946. május 25–30 között egy időben az érsek és a püspök párhuzamosan bérmál Jászberényben a főtemplomban és a ferenceseknél, Jászfákóhalmán, Jászelken, Boldogházán, Porteleken, Jászárokszálláson, Jászdózsán, Pusztamonostoron, Jászfényszaru, Jászfelsőszentgyörgyön. Előzetesen

¹⁰⁷ SÁROS, 2002. 96.p.

¹⁰⁸ BESENYI, A Szentkúti templom. In: Jászberény katolikus élete 107. p.

¹⁰⁹ JNPHP. 17. p.

¹¹⁰ Érseki levélre Kele István válasza. 260/1945.sz. JMTDT.

¹¹¹ Czapik Gyula levele Kele Istvánhoz 1946. április 13. JMTDT.

¹¹² JNPHP. 12–16. p.

¹¹³ Kele István levele 1945. nov. 22. JMTD 88 296 1

¹¹⁴ JNPHP. 22. p.

¹¹⁵ Uo. 29. p.

¹¹⁶ Érseki levele 3926/1946. okt. 7. JMTDT.

kérte, hogy szigorú időbeosztással, s a mai viszonyokhoz mérten a külsőségek a legszerényebbek legyenek. Kérte, hogy a papság elsősorban a bérmálás lelki előkészítésére helyezze a hangsúlyt. Kérte továbbá, hogy az órák szerinti beosztást jóváhagyás végett mielőbb küldje el. Javasolta, hogy naponta 1500 hívónél többet ne tervezzenek. Közölte, hogy a szállások minden alkalommal Jászberényben lesznek.¹¹⁷

1947 februárjában a „*Felvidéken maradt magyar lakosság üldözése és elhurcolása megdöbbentő*”, ezért a hercegprimás (ekkor már Mindszenty József) tiltakozott és orvoslást kért.¹¹⁸ Márciusban az érsekfőpásztor rendeletére minden szombaton este a harangszó után külön 5 percre harangoztak, s buzdították a híveket, hogy a fogoly testvérekért imádkozzanak.¹¹⁹

1947 januárjában a polgármester levelet küldött a plébánosnak. Közölte, hogy a főispán rendeletére sürgősen meg kell alakítani az újjáépítési tervbizottságot. Kérte a prelátest, hogy a terv elkészítése ügyében sürgősen jelenjen meg a városházán, mert a szakvéleményére szükségük van.¹²⁰

Az 1947. évi költségvetési évben a hároméves újjáépítési terv keretében az épületek javítása, felszerelése, pótlása szerepelt. (A főtemplom tetejének kijavítása, főtemplom orgonájának generáljavítása, főtemplom gazdasági épületeinek renoválása, harangozólakás karbantartása.)¹²¹

Június 8-án, Úrnapiján volt Hatvanban az eucharisztikus napok záróünnepsége, amelyen Mindszenty hercegprimás 60 000 ember előtt beszélt. Bár sokat kellemetlenkedtek az utazásoknál, mégis nagy tömeg jött össze. Vonattal Jászberényből háromszázan, autóbusszal százan, kerékpárral is sokan mentek át.¹²²

A háborús károk utáni felújítási munkákról a plébános 1947. december 30-án az alábbi jelentést küldte a Főegyházmegyei Hatóságnak: Az illetékes országos hatóságok, a város és a hívők összefogásával sikerült az alábbi munkálatokat elvégezni: a főoltárt kijavították, pótolták a megrongálódott villanyvezeték, az orgonát is kijavították. Az ablaküvegeket előbb olajos papírral, majd valódi üvegekkel pótolták. Kijavították a plébánia épületének palatetejét és betört ablakait. Újjal pótolták az utcai nagykaput is. A főplébániához tartozó bel és külterületi iskolákat a városi tanács, az egyház és a szülők rendbe hozták. A tanítás zavartalanul folyik. Sürgős pótlásra váró hiány nincs.¹²³

A szentkúti templomhoz kötődő hívek körében már 1842-ben, – Stipula József plébánossága idején – felvetődött egy önálló plébánia létrehozása.¹²⁴ Nagy valószínűséggel a plébános erőteljes tiltakozása is hozzájárult az ügy egy évszázados elhalasztásához. Végül a mostani próbálkozásuk sikerrel járt, és 1947-ben a főplébánia területéből kivált, önálló plébániai lett.¹²⁵

A ferencesek a török idők óta nem láttak el plébániai tevékenységet Jászberényben. Többszöri próbálkozásuk 1944-ben sikerrel járt, és az érsek hozzájárult a plébánia ideiglenes jellegű felállításához. Valószínűleg a háború és azt követő események miatt csak 1948. március 22-én keltezett érseki engedély tette véglegessé, hivatalossá a Jézus Neve plébánia létrehozását.¹²⁶ A húsvéti örömet fokozta az érsekfőpásztor leirata, melyben bejelenti, hogy véglegesen felállítja a ferencendi plébániát.¹²⁷

1947 júniusában Mindszenty Kanadában járt a Mária-világkongresszuson. Az ünnepség után Amerikában és Kanadában több magyar katolikus csoportot és családot is meglátogatott. Ott tapasztalta meg, a Mária-kultusz mennyit segít a családok összetartásában, a vallásos élmények megélésében. Hazajöve, a kinti tapasztalatokat magyar környezetbe helyezve, 1947. augusztus 15-én ünnepélyesen megnyitotta a Boldogasszony évét. A Boldogasszony éve jegyében 1947. szeptember 24-én Jászsági Mária-napot szerveztek Jászberényben 12 000 résztvevővel. A szentséges körmenetet a prelátest vezette a főtérre, Bánhegyi Béla felsőszentgyörgyi adminisztrátor prédikált.¹²⁸

1948. május 9-én Kele István plébános felhatalmazást kért az érsektől a meggyespelei 107 kg-os új harang ünnepélyes megáldására, amelyet a hívek a saját adományaikból öntettek.¹²⁹

Rakolczai Gábor érseki titkár levélben fordult a jászsági plébániákhoz, amelyben közli, hogy a jászapátiak nagyon szorgalmasan készülnek az 1948. június 5–6-án megtartandó Jászsági Mária Napok rendezvényére. Nehezményezi, hogy a plébániák közül több helyen nem hirdették meg, mert úgy vélték ez az apátiak privát ügye, holott a Jászság és a környékbeli településeket is hívják. Érsek atya szeretné látni az egész Jászvidék hívő lakosságát a papjaikkal együtt a Jászsági Mária-Napokon Jászapáti. Kérte, hogy a rendelkezésre álló rövid időt kihasználva kellően szervezzék meg a részvételt.¹³⁰ A Jézus Neve plébánián a Historia Parochiae-ben a jászapáti Mária-napok szervezésével kapcsolatban jegyezték fel, hogy „*minden eszközzel akadályozni igyekeznek a hívek részvételét, igazoltatások, járvány-kitalálás...*

¹¹⁷ Érseki levél 1413/1946. április 13. JMTDT.

¹¹⁸ JNPHP. 38. p.

¹¹⁹ JNPHP. 40. p.

¹²⁰ Tóth György István polgármester levele 1131ki/1947. jan. 27. JMTDT.

¹²¹ Plébánosi összegzés 1947. jún. 8. JMTDT.

¹²² JNPHP. 43. p.

¹²³ SÁROS, 2002. 121. p.

¹²⁴ Stipula levele az érsekhez JMTD 88.565.2.

¹²⁵ BESENYI, A Szentkúti templom. In: Jászberény katolikus élete 108. p.

¹²⁶ SUBA, A Jézus Neve (ferences) templom. In: Jászberény katolikus élete 80. p.

¹²⁷ JNPHP. 53. p.

¹²⁸ Uo. 46. p.

¹²⁹ Kele István levele az érsekhez. JMTD 88 538 1

¹³⁰ Érseki titkár felhívása 1948. június. JM. 88 534 1 TD

Ennek ellenére zuhogó esőben is tömegesen mennek, hősi elszántsággal. Érsek úr kihirdette Jászapátiban, hogy a kormány betiltott minden körmenetet és templomon kívüli megnyilatkozást."¹³¹

1948. aug. 10-én Kozma János görög katolikus püspöki tanácsos levélben fordult Kele István plébánoshoz, kérte, hogy híveit tájékoztassa a miséken arról, hogy egyházközponti változás történt: eddig a hejőkeresztúri lelkészség hatáskörébe tartoztak, ezután az újabb intézkedésig a miskolci belvárosi görög katolikus lelkészséghez osztották be őket.¹³²

Szükszavú, óvatos bejegyzéseket olvashatunk a Historia Parochiae lapjain erről a sokakat megdöbbentő eseményről: „1948. december 27-én délelőtt közölte a rádió, hogy őrizetbe vették Magyarország bíboros, hercegprímását”. Nem sokáig váratott magára az ítélethozatal sem: 1949. február 8. „Mindszenty hercegprímás ügyében ítéletet hirdettek: életfogytiglani fegyház.”¹³³

A kormány 1949. szeptember 8-án hozott rendelete folytán a hitoktatás ettől kezdve már nem kötelező az iskolákban...¹³⁴ A város felsőbb rendelethez április 2-án a szegénygondozó nővéreket a szeretetházból és a külső gondozásból elbocsájtotta.¹³⁵ Ide is elért a szerzetesrendek feloszlásának előszele.

1949. április 24-én választási nagygyűlést tartottak Jászberényben, Gerő Ernő és Gyöngysői János is beszámoltak. A rendőrség kérte, hogy a déli harangszó maradjon el, ne zavarja a gyűlést.

1950. június 13-án a szokásos Szent Antal napi szentkúti búcsúra 800 hívő zarándokolt el. Gyalog zarándoklat „bizonyos” nehézségek miatt nem indult.¹³⁶

1952-ben a gabonatermés igen gyenge lett, az aszály elvitte a gabona nagy részét. A kapásnövények is igen silányak. Mindez nagyon érzékenyen érintette a híveket és az egyházat is.¹³⁷

Szeptember 21-én bérmálás volt a nagytemplomban, az érsek főpásztor rendeletére csak egy helyen lehetett megtartani. A bérmálkozók száma körülbelül háromezer volt. Dr. Czapik Gyula érsek és Kriston Endre segédpüspök bérmált. Az érseket csak a templomban fogadták, „*kerülve minden feltűnést*”. E napon az összes iskolában kötelező egész napos kirándulás volt előírva. Az iskolások teljes egészében nem a kiránduláson, hanem a bérmáláson vettek részt.¹³⁸ Ez nagyon sokat jelentett az akkori viszonyokat ismerve.

Bizonyos megkönnyebbülést jelentett, hogy 1953-ban az előző esztendőkhöz viszonyítva, nagyon jó termést takaríthattak be.¹³⁹

1952/53-ban a templomtető eternitézésére a költségvetésben összesen 26 ezer forintot költöttek.¹⁴⁰

Kele István apátplébános az Egyházmegyei Hatósághoz fordult hitoktatási engedélyért: „*Értesülésem szerint Jászberény területén kb. 80–100 gyermeket irattak be a szülők hitoktatásra. Ebből a város területére esik kb. 50–60 gyermek. Tanya-világra pedig 30–40 fő. Valószínű, hogy egy tancsoport lesz a város területén, és egy-két tancsoport a tanyasi iskoláknál. A város belterületére hitoktatási megbízást kérek Kartal Ernő káplán részére. A tanyai iskolákhoz hitoktatói megbízást Rubint Zoltán káplánom részére.*”¹⁴¹

1954-ben az egyházmegyei hatóság a korra jellemzően adatokat kért a plébánostól: Mikor van a templomi búcsú, külön a máterben, külön a filiákon egyenként? Mikor és hova szoktak zarándoklatokra menni? Melyiket vezeti pap és melyiket nem?¹⁴² Sokat elárul a korról ez a néhány adat, mint ahogy a következő is.

Lékó Béla esperes adatokat kért, 1954. szeptember 30-án: „*Felsőbb utasításra azonnali értesítést kérek a jászberényi 3 plébánia papságáról, név szerint ki és mennyit jegyzett az V. békekölcsonre, s ha valaki nem jegyzett, mi miatt nem jegyzett?*”¹⁴³

Dr. Kele István 1955-ben tartotta aranymiséjét, amelyen Czapik Gyula érsek betegsége miatt nem tudott részt venni. Lékó Béla jászjákóhalmi plébánost kérte fel a főpásztori áldás átadására.¹⁴⁴ Köszöntését és főpásztori áldását levélben küldte el.¹⁴⁵

Mivel a templom tetőzetének javítása faszindellyel a háború miatt elmaradt, hiszen Erdélyből nem lehetett már a faszindelyt ideszállítani, ezért a sürgető tetőfedésre csak fehér palafedést alkalmazhattak. E munka két részben, 1953-ban és 1954-ben valósult meg. Ez megóvta ugyan a templomot a beázástól, de a falak felújítása egyre sürgetőbbé vált.¹⁴⁶

¹³¹ JNPHP. 56. p.

¹³² Kozma János levele 1948. aug. 10. JMTD 80 541 1

¹³³ JNPHP. 70. p.

¹³⁴ SÁROS, 2002. 176. p.

¹³⁵ NPHP. 74. p.

¹³⁶ Uo. 1951. június 17.

¹³⁷ Uo. 1952. július hó.

¹³⁸ JNPHP. 1952. szeptember 21.

¹³⁹ Uo. 1953. július

¹⁴⁰ Költségekről elszámolás 1953. július 10. JM TD 88 299.

¹⁴¹ Kele István levele az érsekséghez 349/1953. szeptember 9. JMTDT.

¹⁴² Érseki levél 1018/1954. márc. 24. JMTDT.

¹⁴³ Lékó Béla esperes levele 68/1954. szeptember 30. JMTDT.

¹⁴⁴ Érseki áldás küldése 1955. jún. 30. JMTDT.

¹⁴⁵ Érseki levél 2275/1955. jún. 26. JMTDT.

¹⁴⁶ SÁROS, 2002. 121. p.

1955 decemberében a plébános a templomtetőzet megjavításához levélben kért kiutalást a szükséges anyagokra a Megyei Tanács Építési osztályától: „A jászberényi főtemplom faszindelyes tetőzete egészen elavult. Négy év óta részletekben sikerült a palára való átcserelése, mivel a tetőzet igen nagy felületű és az egyházközség az átcserelést csak részletekben tudja megoldani. Eddig elkészült a tetőzetnek körülbelül a kétharmad része, és még körülbelül 540 négyzetméternyi terület van palázatlanul. Mivel a faszindely eléggé korhadt, a gerendák és a templom épsége veszélyeztetve van, kérem tisztelettel a Megyei Tanács Építési Osztályát, hogy a még palázatlan részhez szükséges palamennyiséget szíveskedjék kiutalni.”¹⁴⁷

Ma talán el sem hiszik sokan, hogy nem lehetett csak úgy vásárolni, előbb kiutalási engedélyt kellett szerezni. S ezután következett be a 20. század egyik megrázó eseménye, ami az egész világ figyelmét felhívta Magyarországra.

Az 1956. október 23-i forradalmi eseményekről a lakosság a Kossuth Rádió és a Szabad Európa Rádióból és az újságokból értesülhetett. Jászberényben október 27-én megalakult az első munkástanács, ők lettek a következő események elindítói, mozgatórugói. Ledöntötték a szovjet emlékművet, majd felolvasták a Szolnok Megyei Forradalmi Tanács követeléseit. Innen a Kiegészítő parancsnokságra vonultak, ezután a rendőrség előtt csoportosultak. Megalakították a tífzós Ideiglenes Forradalmi Tanácsot, és a városházára mentek, ahol átvették az irányítást. Másnap 18 taggal megalakították a Munkás-Paraszt és Katonai Forradalmi Bizottságot. Célul tűzték ki a lakosság élelmiszerellátását, a közbiztonság megszilárdítását, a munkástanácsok megalakítását, a sztrájk beszüntetését, a termelés újraindítását stb. Október 28-án megkezdődött a Nemzetőrség megszervezése. Tárgyalások kezdődtek a szovjet alakulat vezetőivel. Az Ideiglenes Forradalmi Tanács legfőbb feladatának tekintette a város védelmét az esetleges szovjet támadás kivédésére.

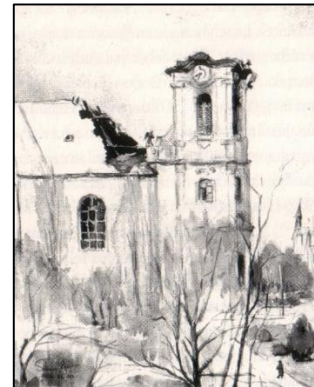
November 4-én, hajnali 4 órakor megkezdődött Budapest ostroma, az ország megszállása, a lakosság erről reggel a rádióból értesült.

1956. november 4-én 9 órakor a jászberényi Forradalmi Bizottság megbízottja megjelent a főplébánián, és kérte a toronyhoz vezető ajtó kulcsát, hogy ott figyelő szolgálatot szervezhessenek. Marczis Lajos és Eperjessy Dénes káplánok a kulcsokat eldugták, és csak a tűzoltóparancsnok határozott utasítására adták át. (Korábban a toronyban tűzfigyelő szolgálat volt.)¹⁴⁸ Diósi István vasmunkás, ki a toronyban az őrszolgálatot látta el, délután ½ 2 órakor a kulcsokat a városházán leadta, mert a köd miatt nem látott a városon kívüli távolságra.¹⁴⁹

A városba délután három irányból vonultak be a szovjet csapatok. Ez nem a jászberényi alakulat volt. Tisztázatlan okból kifolyólag tűzharc keletkezett. Kigyulladt és a földre hullt a főtemplom tornya a Szent Korona másolatával együtt, leégett a templom tetőzetének egy része. Belövést kapott a bíróság épülete, a telegkönyvek egy része elégett, találatot kapott a Lehel szálló kupolája, stb. A lövöldözés körülbelül egy órán át tartott. A főtéri tűzharcnak 6 magyar és 2 szovjet halálos áldozata, 60 magyar és 6 szovjet sebesültje volt.¹⁵⁰

A megtorlás időszakában vádpontok között szerepelt, hogy a városi nagytemplom tornyából „géppuskából nyitották meg a tüzet a szovjet laktanyára”, de ezt a szovjetek csak az önigazolásukra találták ki. A forradalmároknak nem voltak gépfegyverek, csak golyószórók, másrészt a távolság miatt nevetséges lett volna a toronyból a laktanyára golyószóróval löni.¹⁵¹

Dr. Kocsis Ferenc, aki 1956-ban a jászberényi főplébánia káplánja volt, így emlékezett: „A torony bejárati ajtaja a belövés után zárva volt. Altordai (Dr. Altordai Sándor, a nemzetőrség parancsnoka) jött, kérte a kulcsot, mondván: ég a templom tornya. Amikor a torony lezuhant, a roncsok között se emberi tetemet, se fegyvereket nem találtunk.”¹⁵²

„A súlyosan sérült templom”
1956. november 10-én (Sáros András vízfestménye)

Munkástanács az Aprítógépgyárban a forradalom után még egy darabig a helyén maradt, Czigány István elnök vezetésével a torony feljáróját az üzemből talált hulladék vasból és elfekvő anyagokból társadalmi munkában, díjmentesen elkészítették.¹⁵³

1956/57 telén példátlan összefogással sikerült a templom tornyát sátozottóval befedni, és a templomhajó tetőzetét is megjavítani. Így a beázástól megvédték az épületet, de a falak javítása egyre sürgetőbbé vált.¹⁵⁴

¹⁴⁷ Plébános levele 151/1955. dec.5. JMTDT.

¹⁴⁸ JÁROMI, 1995. 116. p.

¹⁴⁹ Uo. 130. p.

¹⁵⁰ BESENYI, 1956 emlékezete. In: Szülőföldünk a Jászság 202–209. p.

¹⁵¹ JÁROMI, 1995. 129. p.

¹⁵² Uo. 130. p.

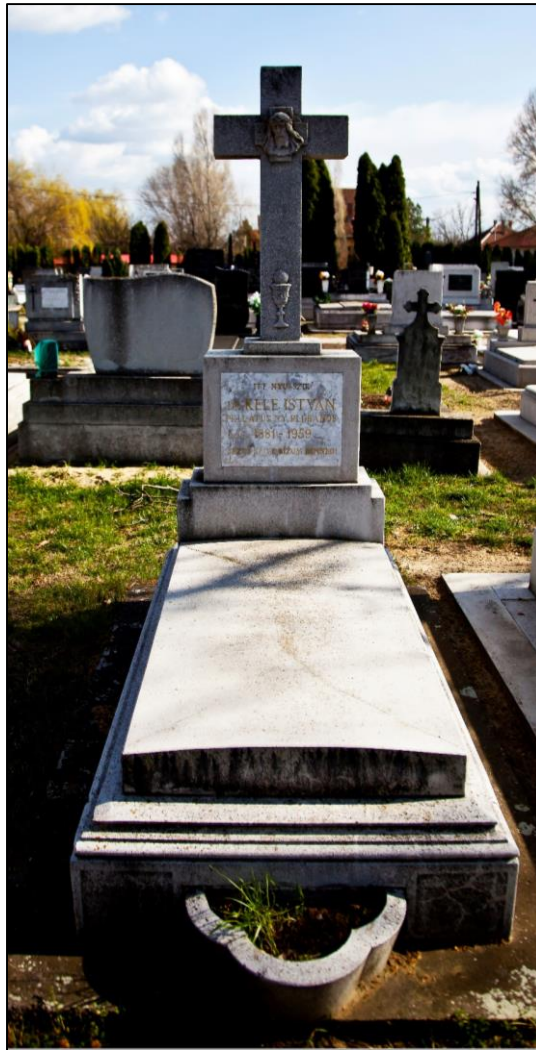
¹⁵³ Uo. 145. p.

¹⁵⁴ SÁROS, 2002. 122.p.

Dr. Kele István sokoldalú elfoglaltsága mellett jelentős irodalmi tevékenységet is folytatott: az Egyházi Irodalmi Egyesület tagja, 1914-től másodtitkára, a Katolikus Írók és Hírlapírók Országos Pázmány Egyesülete 1915-ben rendes tagjának választotta. Az Egri Egyházmegyei Közlönyt 1916–1923-ig szerkesztette. Az Egri Egyházmegyei Közlöny alapításának 50. évfordulóján, 1919-ben dr. Kele István szerkesztő összegezte az ötven évet, és összegyűjtötte azok névsorát, akik az említett folyóirat munkatársai voltak. A saját cikkei az 1908., 1909., 1910., és az 1913–18. évfolyamokban jelentek meg.¹⁵⁵

*„A bemutatkozásakor elmondott programját megvalósítva szolgálta egyháza, hívei és a város érdekeit. Példaértékű a történelem által két szakaszra osztott szolgálata idején a követelményeknek megfelelő helytállása, munkássága.”*¹⁵⁶

Dr. Kele István három évtizedig volt jászberényi plébános. Nyugdíjazása után, súlyos betegen is a plébánián lakott, 1957. október 1-től 1959. augusztus 29-én bekövetkezett haláláig. A főtemplomban ravatalozták fel. Augusztus 25-én fél 11 kor a gyászsztartást nagy papi segédlettel dr. Brezanóczy Pál pápai prelátus, apátkanonok, egri egyházmegyei apostoli kormányzó végezte. A temetésen 72 paptársa és a hívők tömege vett részt.¹⁵⁷ Nyughelye a Fehértói temetőben van.

Dr. Kele István síremléke a Fehértói temetőben

Jászberény, 2015.

¹⁵⁵ EEK. 1919. 01. 01. 12–15. p.

¹⁵⁶ SUGÁRNÉ, Papválasztások Jászberényben. In: Jászsági Évkönyv 2002. 274–280. p.

¹⁵⁷ SUGÁRNÉ, 2003. 123. p.